। वंदेमातरम् ।

સુબોધ ગીતાવળી.

ભાગ ૧

સંગ્રહ કરી

પા. મોહનલાલ કે

રાષ્ટ્રપક્ષ

આવૃત્તિ ૧ લી.

કિંમત રૂ

ધી શારદા પ્રિ

શા. હરજીવન

ઇશ્વર સ્તુતિ.

નમામી મંગળ જગના પતિ (૨)
નમામી દયાળા વિમળાધીપતિ- ટેક
નિત્ય શુદ્ધ બુધ મુક્ત વિભુવર
સચ્ચિદાનંદ શ્રી પતિ
સહજ જગદાધાર પ્રભુજી (૨) મંગળ—
નિરવિકાર અનાદી અનૂપમ
અઘહરા
મારૂં (૨) મંગળ—
સુખિતમ
અતી
(૨) મંગળ—
હરા ! ઈશ્વરા
સુધારક
રા
(૨) મંગળ—

સંગીત શ્રેણી.

કિસીને પાયા;

ઋષિમુનિ ગયે સબ હાર… …પ્રભુ.

ભૂમંડલ ઔર ચંદ્ર તારે (૨) ગ્રહ અચળ જીવ જડ સારે

તુમ્હી કો રહે પુકાર… …પ્રભુ.

તુમ્હી હિરણ્ય ગર્ભ કહલાયે (૨) સારે બ્રહ્માંડ રચાયે;

કૌન કર સકે શુમાર… …પ્રભુ.

હો જગત કે આદી કારણ, તુમિ કીયે હુયે હો ધારણ

તુમ્હીં કરતે સંહાર… …પ્રભુ

સબ બલોંમે તુમી બલ હો. સબ ચલ હૈ તુમી અચલ હો.

તુમીહી સુખ કે ભંડાર… …પ્રભુ.

મું વાસુદેવ ગાતા હૈ, જો શરણ તેરી આતા હૈ

મીલે મુક્તાકા દ્વાર… …પ્રભુ

ભજનામૃત.

૩

નમસ્તે અમારા અરે પ્રાણદાતા

નમસ્તે અમારા પીતા માત ભ્રાતા

નમસ્તે મહાદેવ જોડી દ્વી હસ્તે

નમસ્તે પ્રભુજી નમસ્તે નમસ્તે

સંગીત શ્રેણી.

૪

સૌનું કરો કલ્યાણ દયાળુ પ્રભુ સૌનું કરો કલ્યાણ

નરનારી પશુ પક્ષીની સર્વે જીવજંતુનું તમામ. દયાળુ—

જગના વાસીઓ સૌ સુખ ભોગવે આનંદે આઠે જામ "
દુનિયામાં દરદ દુકાળ પડે નહિ લડે નહિ કોઈ ગામ "
સર્વે જગે સુખકારી વર્ષે ને વળી વર્ષે ધન ધાન્ય દયાળુ—
કોઈ કોઈનું બુરૂં નવ ઇચ્છે સૌનું ઇચ્છે સૌ સમાન "
પોત પોતાના ધર્મ પ્રમાણે સર્વે ભજે ભગવાન "

સ્વર્ગનિ કુંચી.

૫

પરભાતિઉં.

રાત રહે જાહરે પાછલી ખટઘડી સાધુ પુરૂષને સુઇ ન રહેવું
નિદ્રાને પરહરિ સમરવા શ્રી હરિ એકતું એકતું એમ કહેવું. રાત-
જોગીયા હોય તેણે જોગ સંભારવા ભોગીયા હોય તેણે ભોગ તજવા,
વેદીયા હોય તેણે વેદ વિચારવા વૈષ્ણવ હોય તેણે કૃષ્ણ ભજવા રાત-
સુકૃતિ હોય તેણે સદગ્રંથ બાંધવા દાતાર હોય તેણે દાન કરવું,-
પતિવ્રતા નારીયે કંથને પૂછવું કંથ કહે તે તો તેણે ચીત ધરવું રાત
આપણે આપણા ધર્મ સંભાળવા ધર્મનો મર્મ લેવો વિચારી,
નરસીહના સ્વામીને સ્નેહથી સમરતાં ફરી ન અવતરે નરને નારીરાત-

નરસિંહ મહેતા.

૬

મહાત્મા ગાંધીજી વિષે.

ધન્ય ભૂમિ ગુજરાત માત તુજ ભાગ્ય લેખ કંઈ ભવ્ય દીસે
સૌ સાધુનો સાચો સાધુ સાબરમતિ જલ તીર વસે—ધન્ય.
રસ કસ તારો ફરી બતાવા દેવલોક અહીં આવ્યો છે.
ધર્મ કર્મને સતેજ કરવા ભારત દેશ જગાવ્યો છે.—ધન્ય.
દીવ્ય તેજ એ દીવ્ય ફકીરી દેશ પ્રેમ પ્રગટાવે છે
પયગંબરી એ પ્રભા અનેરી દીલ દીલ જ્યોત જગાવે છે—ધન્ય.
ધન્ય ભાગ્ય એ કુંજ ગુર્જરી ધન્ય ધન્ય એ નંદનવન
ધન્ય ભાગ્ય સૌ રાષ્ટ્રીય સુજનતા જ્યાં પ્રગટે પ્રભુતાના જન—ધન્ય.
મોહન તારૂ નામ મીઠું રગ રગ ચેતન લાવે છે
સેવાના હાસંત ગાંધીજી દર્શનથી દુઃખ ભાગે છે—ધન્ય.
કાશીકે મથુરાંથી આજે રાજનગર કંઈ ભવ્ય દીસે
સાબરમતિ જલ લોટી લોટી ગંગા યમુના આવી વસે—ધન્ય.
અભિનંદન એ રાજનગરને અભિનંદન એ સરીતા નીર
આજ વર્ગને છે અભિનંદન જ્યાં રમતા પયગંબર વીર—ધન્ય.

સાંજ વર્તમાન.

૭

રેંટીયા વિષે

ધીમો ધીમો ચાલે રે મીઠા મીઠા ગાજે રે
રૂડા રાગ રેંટીયો હાજી

આ રેંટીયામાં દેશોદયના નીકળે તાર (૨)
એ તારે તારે બાંધું હું ભારતનો ઉદ્ધાર (૨) ધીમો.
ત્રાક રૂડી પંચા રૂડી, ઉજ્વળ રૂડી નાથ
ઉજવળ પુણી આપતી ઉજવળ મારા હાથ
એ અભય પણે ફરતોરે દુઃખડાં સર્વે હરતોરે
રૂડો મારો રેંટીયો હો જી.

૮

(મામા ને ભડવાનો સંવાદ)

મામો-કેશરભર કફની ભડવાવાળી લંગોટી
તમેરે નાનકડા ભડવા જાશો ક્યાં ભમતા ભડવા ?
ઉભલા રહેજો.
ભડવો-આવું શું બોલો મામા આવું શું બોલો
વહુવાના વચનો આજે શાને તરછોડો મામા—આવું.
મામો-ઉભલા રહો તો તમને પેમે પરણાવું
લાલચ-૧) મન ગમતો મીઠો મીઠો લ્હાવો લેવરાવું, ભડવા ઉભલા.
ભડવો-ભોળા મામાજી તમે ભોળું વિચારી
અમને પરણાવી કીધો ભારત ભીખારી મામા—આવું.
કાચી વયે પરણીને રૂડું શું થાયે ?
કુમળી આ કાયા મારી વહેલી કરમાયે મામા—આવું.

મામો–ઉભલા રહો તો તમને હીરે મઢાવું
લાલચ–રમોજનીયાં ભાવે ભાવે રૂડાં રંધાવું, બડવા—ઉભલા.

બડવો–હીરાના જોઇએ મામા બ્રહ્મચારી નેકી
અમને તો લગની લાગી વિશ્વ વિદ્યાની મામા—આવું.
રવિની રૂડી મામા બાલુડા જેવે
ભણવું ને ગણવું ભાવે રઇને બ્રહ્મચારી મામા આવું.

મામો–ઉભલા રહો તો તમને ગાવલડી આપું
લાલચ–રૂ દુધલડાં દોહી દોહી પ્રેમે પીવરાવું બડવા–ઉભલા.

બડવો–આજે મામાજી તમે કીધી તૈયારી
સઘળાં શાસ્ત્રોને માથે ફેરવવા પાણી મામા–આવું.
જ્યાં ત્યાં આડા આવીને ઝગડો ઉપાડ્યો
કુળની મરયાદા માથે લઇને કુહાડો. મામા—આવું.

મામો–ઉભલા રહો તો મોટી મેડી ચણાવું.
લા ૪. હીંડોળા બાંધી તમને હરખે ઝુલાવું બડવા ઉભલા.

બડવો–તોબા મામાજી તમે બહુ બહુ બગાડી
જીવતર કૈં કૈંના કીધાં આપે ધુળધાણી મામા—આવું.
મોટી પ્રીતિનાં મોટાં બણગાં ફુંકાવી
મુક્યો મારગ ભારતની હાંસી કરાવી મામા—આવું.

હરિશંકર વિદ્યાર્થી.

૯

રાષ્ટ્રીય ગીત.

ભારત હમારા દેશ હૈ, હિત ઉસકા નિશ્ચય ચાહેંગે,
ઉસકે હિતકે કારને હમ કુછ ન કુછ કર જાયેંગે. ભારત.
ભારત અમારી માતૃભૂમિ. ઉસકા રેણુ હમ પર હૈ બહુત,
ઉસકે મિટાને કે લીયે હમ કુછ ન કુછ કર જાયગે, ભારત.
ભારતકે દુઃખપ્રદ અવનતિ પર, ક્યોં ન આંસુ બહાવેંગે,
ઉનકે હટાને કે લીગે હમ, કુછ ન કુછ કર જાયેંગે. ભારત.
ધર્મ વિદ્યા ઔર ધનસે ઉન્નતી ભારતકી હોવે,
ઇસ ઉન્નતિ કે માર્ગ મેં હમ કુછ ન કુછ કર જાયેંગે. ભારત.

૧૦

ઐ માતૃભૂમિ તેરે ચરણોંમેં શિર નમાઉં
મૈં ભક્તિ ભેટ આપની તેરી શરણમેં લાઉં. ટેક.
માથે પૈ તૂ હો ચંદન છાતી પૈ તૂ હો માલા,
જીભા પૈ ગીત તૂ હો મૈં તેરા નામ ગાઉં. ઐ.
જીસસે સપૂત ઉપજે શ્રીરામ કૃષ્ણ જૈસે,
ઉસ તેરી ધૂલિકો મૈં નીજ શીશ પૈ ચઢાઉં. ઐ.
માની સમુદ્ર જીસકી ધૂલિકા માન કરકે,
કરતા હૈ માન તેરે ઉસ પૈર કો મનાઉં. ઐ.
વે દેશ માન વાંહે ચઢકર ઉતર ગયેસબ

ગોરે રહેન કાલે તુઝકોહી એક પાઉ
તેવામે તેરી સારે એકિ ભેલ જાઉ
વહ પૂણ્ય નામ તેરા પ્રતિદીન સુનું સુનાઉ
તેરેહી કામ આઉ તેરાહી મંત્ર ગાઉ
મન ઔર દેહ તુઝપર બલિદાન મૈ ચઢાઉં   એ.

૧૧

જ્યાં લગી દેશહિત તત્વ ચિન્યો નહિ
ત્યાં લગી સંપત્તિ સવ જૂઠી
લાખને કરોડથી વિત્ત સંગ્રહ કરો
જાણજો એ બધું રાખ મૂઠી.   (૧)
શું થયું માલ પરદેશનો લાવીને
એકના ચોગણા દામ લીધે
શું થયું માલ કાચો ભરી સ્ટીમરો
મોકલી લક્ષધા લાભ કીધે   (૨)
શું થયું ખુબ ભણી ઉંચી ડીગ્રી થકી
શું થયું ભાન ખિતાબ લીધે
શું થયું કોટને હેટ ધાર્યા થકી
શું થયું ખાન જલ પાન કીધે   (૩)
શું થયું ઉકળીને ખુન બાળ્યા વડે
શું થયું રાગને રંગ જાણ્યે
શું થયું દેશ પરદેશ સેવ્યા થકી
શું થયું વેદશાસ્ત્રના ભેદ જાણ્યે   (૪)

એ છે વ્યવહાર આ પેટ ભરવા તણા
દેશનું હિત તેમાં ન જોશો
દેશના હિતના તત્વ દર્શન વિના
રત્ન ચિંતામણી જન્મ ખોશો (૫)

મહાત્મા ગાંધીજીની આજ્ઞા.

સ્વદેશી વ્રતની પ્રતિજ્ઞા લ્યો.

સ્વદેશી વ્રત સૌ સમજી લેજો, સ્વરાજ્યની આ ચાવી છે
વરણાગી સૌ છોડી દેજો, એમાં સુંદર ભાવી છે.
ગરીબાઈ સાદાઈ ગુરૂવર ગાંધીજીના પાઠ રૂડાં;
કોણ હવે નહિ પળશે આ વ્રત, કોઈ નમાલા દેશ ભૂંડાં.
જન્મદાત્રી માતને મૂકી, કુતરીને કોણ ધાવવા જાય;
પોતાનું ઘર બળતુ મૂકી, કોણ ઓલવવા બીજે જાય.
સ્વદેશની વસ્તુઓ સુંદર અન્ય દેશ પણ ચાહે છે;
ટકાઉ સસ્તી ને મનગમતી પરદેશી શરમાવે છે.
માટે સત્યાગ્રહ સંગી સૌ સ્વદેશી વ્રત ધારણ કરજો,
આજથકી પરદેશી ચીજો, કદીય પણ ના સંઘરશો.
આજ્ઞા એ ગુરૂવર ગાંધીની સાચા શિષ્યો સૌ પળશે;
નાત જાતને ઘર મંદીરમાં સ્વદેશી ચીજો સંઘરશે.
આવો અમૂલ્ય સમય હવેતો ફરી ફરીને નહિ આવે;

સત્યાગ્રહને સ્વદેશી વ્રતનો લ્હાવ ફરીને નહિ આવે.
માટે લેજો સ્વદેશી વ્રતની આજ પ્રતિજ્ઞા ના ચૂકશો;
લીધી તોતો નબળા થઇને, પાછા ના મૂકી દેશો.

જનાર્દન શર્મા.

જોતાંરેજાને બીડી તમે પીશો, ગાલેરે નહિ તો મુખડાં લેજે સીસી;
તજોરે જનો બીડી તમે પીવી. ॥ ટેક ॥

આગળ જનો બીડી નહિં પીતા, ધરમ અને શાસ્ત્ર થકી બીતા તજો.
નહિ પીતા પુત્રો તેના છઇએ, બીડી મુખ કેમજ તે પીએ તજો.
બીડી પીવા કોઈ નથી કહેતું, છતાં મન કેમ મુકો વહેતું. તજો.
ગરમ લાય લાગે ઘણી બીડી, તેના સાથે બાથ શાને ભીડી. તજો.
દુર્ગુણ જેમાં લાખો રહ્યા ચોટી, તેને પીવા ભૂલ કરો મોટી. તજો.
બીડીરે થકી હાનીને વિચારો, પછી પીતી પ્યારા ફરે ધારો. તજો.
બીડી થકી બુદ્ધિ જાયે મારી, પીવા લાગે શાને જોને સારી. તજો.
બીડી થકી વાસ આવે ભારી, જાણો નહિં શિક્ષા તમે લાડી. તજો.
બીડી થકી રોગ અનેક આવે, આમાં ભાઈ પીવી શાને ભાવે તજો.
કરે ખોટી જુવો કરે કામો અમે કેમ આનાં અરે નાગો તજો.
બુરી વાસ સંડાસે આવે છે તોએ તમને બીડી ત્યાં ભાવે છે તજો.
બીડી થકી ખું ખું ઘણું થાયે, સડો છાતી મધ્યે તો બંધાયે તજો.
લાગે નહિ પણ આખર થાયે ખાસ ડાક્ટર માણસને જુઓ પુછી તજો.
બીડી પીવી બંધ તમે રાખો, કરી રાખ નાખ્યાંની નવ રાખો. તજો.
ઘણું કહેવું ઘટતું નથી જાણું, વિશેષ કહેતાં બાદ આગળ લાગું તજો.

सहु सहुनो धर्म ते सांभळो, सुखी थशो बोल कहुं पाळो. तजो.
त्रिभुवनदास तमारो छे, इच्छी हित जन तमारं के. तजो.

पाटीदारोना बार मास.

भावठ भागोने भुदरा कहीए कणबीनुं दुख
करुणालय कृपा करी क्यारे आपशो सुख भावठ. १
कारतके कणबी कुवे गयो शीर उपाडी कोश.
घऊंडा वाववाने कारणे जोया शुकनने जोश. भावठ. २
मागशरे मन मांडी मलपतो रुडा घऊंडा देखाय
पण गेरुजो आगे नही भवंठ भवनी जाय भावठ. ३
पोष महिनानी टाढडी वायु शीयाळु वाय
कणबी पाशे कपडां नथी दाडी कडकड थाय भावठ ४
माहमहीने मनमां विचारयु देखी घऊंडानी पेर
अडधा आपीशुं वणीकने अडधा लेई जइशुं घेर. भावठ ५
होळी देखी कोळी उजटया एवी फागणनी पेर
खेतर निषे चोरी करे कणबी जाय जो घेर. भावठ. ६
चइतर चींता हैये घणी वेरो भरवाने माट
घर मांही दाम मळे नही जाय वणीकने हाट. भावठ ७
वईशाखे वीवाह आदरया लीधुं शुभ लग्न,
वीवानुं धन देवुं करी थया मनमां मग्न. भावठ. ८
जेठ महीने झट उठलोखातर भरवाने काज;
खंतथी मेहनत बहु करे राखे ईश्वर लाज. भावठ. ९

અસાડે આતિડું આવીયું ખેતી કરવાને માટ;
ઘરમાંકી બી કે ભેવડ નથી જાય વણીકને હાટ. બાવડ. ૧૦
માસ શ્રાવણ ભલે આવીયો બી જાય કણબીની નાર
કેડમાં લટકે બાળકું માથે નીતરે ચાર; બાવડ ૧૧
ભાદરવે પુંખ બહુ થયો મનથી માજો હાલ;
ખેતર ટોવાને સારૂ હાથે ગોફણ ઝાલ બાવડ ૧૨
આશોમાં કણબી વાશો રહે ટાઢા ટુકડા ખાય;
કેવો દીન દીવાળીનો ન જાણે મનમાંય બાવડ. ૧૩
અધીકમાં અધીક શું કીજીએ કહીએ કણબીનું કર્મ
રળવાથી ખર્ચ કરે ઘણું ગંગારામ જાણે મર્મ. બાવડ. ૧૪

ગંગારામ.

ગાયોનો પોકાર.

અરજી સુણોને મારી ઓ કહાન—અરજી સુણોને મારી.
દુઃખી કળીયુગ ત્રાસે હારી ઓ કહાન— ”
સત્યુગે વાલા મુજને સંભાળી ત્રેતાયુગે સુને તારી
દ્વાપરે મારી રક્ષા કીધી તો કળીયુગે કેમ સંહારી ઓ ક.
વંદ્રાવનમાં વાલા મુજને ચરાવી ગોવાળ થયાતા ગીરધારી
તે [illegible]માં મારૂ રક્ત રેડાયે તેથી રહું છું રાંક બિચારી ઓ ક.
કૌરવ સભામાં વાલા ચીર પુરીને ઉગારી દ્રૌપદી નારી
ચીરના બદલે ચર્મજ મારૂં આજે કળીયુગ લીએ છે ઉતારી ઓ ક.

ગોવરધનધારી વાંકા કુંજ બીહારી વ્રજ વનિતાને તમે તારી
પૂર્વ જન્મેં મેં શું પાપજ કીધાં તે મુજને મેલો છો વિસારી   ઓ કૃ.
કલીયુગના વાલા કતલખાના લાગે છે અતિ ભયકારી
આપ પધારી કદી નજરે નિહાળો તો છુટે તમોને કંપારી   ઓ કૃ.
જીવનના જીવન મારા પ્રભુજી પ્યારા શરણે છું આપ તમારી
"સુવાણી સુતની" વિનતી સુણીને વહારે આવોને મોરારી ઓ કૃ.

અમે તો હિંદ મૈયાની ભાવથી ભક્તિ કરવાના
કરી કુરબાન સર્વસ્વ સહજ ભવ સિંધુ તરવાના.   અમે.
જન્મ આ જન્મભૂમિની સેવામાં અર્પીને પ્રીતે
તજીને સર્વ જગ જંજાલ હૈયામાં હિંદ ધરવાના   અમે.
રગો રગમાં ભરી ભક્તિ ભૂલીશું ભાન તનમનનું
દુઃખોમાં માનીને સુખો ભારત ગુણ ગાન કરવાના   અમે.
જીવીશું કે મરીશું એવી મુકીશું દૂર સહુ ચિંતા
કરીશું યત્ન હિંમતથી વિપદ દેખી નડવાના.   અમે.
દુઃખોના ડુંગરો તુટી કદી પડશે અમો માથે
તદાપિ ક્ષણ માત્ર માડીને નહિ તનથી વીસરવાના.   અમે.
પરાયા દેશના હીરા ગણીશું કાચ અંતરમાં
અમારી માટી પણ મનથી ગણી કસ્તુરી ફરવાના   અમે.
ગાંધીજીના સુણી શબ્દો થઈ પ્રીતિ સ્વદેશીમાં
વિદેશી વૃત્તિ વારીને સ્વદેશી ભાત ભરવાના   અમે.

મરીશું તોય જન્મીશું આ ભૂમિમાં ફરી નિશ્ચે
કરી જગનાથને અરજ પછી મરણથી મરવાના.

અમૃતકાર.

ખેડુતની આરતી.

જય ખેડુત દેવા હરિ જય ખેડુત દેવા
સ્તુતી કરીને આજે (૨) કરૂં હું તમ સેવા. જય ખેડુત.
ખરે તું જગનો તાત સૃષ્ટિ છે તુજ આધારે હરિ (૨)
રાય રંકને રૈયત (૨) સૌનો અરથ સારે. જય ખેડુત.
પશુ પંખીને જીવ સરવે કલોલ કરી ફરતા હરિ (૨)
ભાટ ભવૈયા બ્રાહ્મણ (૨) આશા તુજ કરતા. જય ખેડુત.
ટાઢ તાપ વરસાદ લેતો તું જ સહન કરતો હરિ (૨)
દીલે દહન દુઃખ વેઠી (૨) પર ઉર ભરતો. જય ખેડુત.
કરતો કામ અપાર પોતે રાત દિવસ રળતો હરિ (૨)
પણ ક્ષુધાના સંગે (૨ અન્ન જરી નવ ભળતો. જય ખેડુત.
સૃષ્ટિમાં શોભન કરતાં દીલનો તું ભોળો હરિ (૨)
જાચક શો જન ધરતા (૨) તુંજ આનજ પોળો. જય ખેડુત.
આવે અસાડો માસ આશા ઇંદ્રતણી કરતો હરિ (૨)

લેઈ સાંતિકું સંગે (૨) ખેતરમાં ફરતો. જય ખેડુત.
વાઘ વરૂને સિંહ થકી તું જરા નહિ ડરતો હરિ (૨)
આળસ સર્વે તજીને (૨) કામ સખત કરતો. જય ખેડુત.
કમર કસીને લેઈ લાકડી ખેતરમાં ફરતો હરિ (૨)
ચોર લુટારાના ભયથી (૨) કદી નહિ ડરતો જય ખેડુત.
ઇશ્વર કરજે સહાય સદા તું આ ખેડુત નરને હરિ (૨)
કૃપા કરીને સદાયે (૨) શીરપર કરધર ને જય ખેડુત.
ખેડુત જનની આરતી જે કોઈ ગાશે હરિ (૨)
ભણે ગંગારામ સેવક (૨) સુખીયો તે થાશે. જય ખેડુત.

ગંગારામ.

